

เรือนทรงอิทธิพลตะวันตก (Colonial style House)

การปลูกสร้างอาคารที่อยู่อาศัยที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมยุคสมัยอาณานิคมหรือโลเนียลในจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนหนึ่งมาจากการที่บริษัทบอมเบย์-เบอร์ประเทศอังกฤษ ได้รับสัมปทานป่าไม้ในประเทศพม่าและแถบจังหวัดทางภาคเหนือของไทย คือ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง และ แพร่ จึงมีเจ้าหน้าที่ชาวอังกฤษเข้ามาควบคุมดูแลการทำงานของคณงานชาวพม่า เจ้าหน้าที่ชาวอังกฤษเหล่านี้หลายคนได้สร้างบ้านพักของตนเองขึ้นในจังหวัดเชียงใหม่ โดยได้นำเอาลักษณะงานสถาปัตยกรรมของตะวันตกที่ตนเองคุ้นเคย ที่ใช้วัสดุจำพวกอิฐหินปูนมาก่อสร้างบ้านโดยมีการปรับให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศแบบร้อนชื้น เพื่อให้มีระเบียงและช่องเปิดที่มีขนาดใหญ่ เพื่อให้อากาศไหลเวียน ทั้งยังมีการผสมผสานเข้ากับลักษณะทางสถาปัตยกรรมท้องถิ่นเชียงใหม่ จึงเป็นสถาปัตยกรรมผสมผสานระหว่างตะวันตกและตะวันออก หรือที่เรียกว่าสถาปัตยกรรมอิทธิพลตะวันตกอาคารเรือนของนายอาเธอร์ โลออนแนล คิวริเปอล (Mr. Arthur Lionel Queripel) นี้ มีผังอาคารเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า สูงสองชั้น ก่อด้วยอิฐฉาบปูน มีระเบียงด้านหน้าอาคารทั้งสองชั้น มีมุขบันไดทางขึ้นอยู่ส่วนกลางบ้าน ผ่านระเบียงเข้าสู่ตัวบ้านเป็นโถงใหญ่ที่มีเตาผิงและบันไดทางทิศใต้ ขึ้นสู่ชั้นสองเป็นระเบียงเชื่อมเข้าสู่ห้องทางด้านซ้ายและขวา

โดยห้องทางทิศเหนือจะมีประตูออกสู่สระเปียงยาวด้านนอกอาคารทางทิศเหนือที่มีหลังคาคลุม ส่วนห้องทางทิศตะวันออกและตะวันตกไม่มีสระเปียง ตัวอาคารมีความสูงในชั้นล่างมากเพื่อการไหลเวียนของอากาศ แต่ชั้นบนไม่สูงมากนักเนื่องจากมีความสูงของหลังคาคลุมอยู่ด้วยรานรากอาคารติดพื้นดิน ใช้การปรับดินให้เรียบแล้ววางฐานรากแบบแผ่ในพื้นที่สร้างอาคาร โดยก่อขึ้นเป็นผนังรับน้ำหนักส่วนบนโดยตรงลักษณะหลังคาจะเป็นทรงเดียวคลุมพื้นที่ของตัวบ้านทั้งหมด มีส่วนบนเป็นยอดจั่วขนาดเล็กที่มีความลาดชันไม่มาก หันทิศตามตะวัน ซึ่งจะมีชายคาลาดทั้งสี่ด้านลงมาคลุมถึงสระเปียงกันผืนสาด สระเปียงที่มีหลังคาคลุมรอบอาคารสามารถจัดเป็นพื้นที่ใช้ทำกิจกรรมทั่วไปในตอนกลางวัน ซึ่งเป็นบริเวณที่มีอากาศไหลเวียนได้ดีการใช้พื้นที่ภายในอาคารจะแบ่งเป็นห้องย่อยๆ ตามลักษณะการใช้งานเป็นสำคัญเนื่องจากอาคารมีลักษณะคล้ายกล่องที่ตั้งกลางแดดที่มีการสะสมความร้อนอยู่ภายในจึงต้องการเปิดที่โล่งสู่ส่วนสระเปียงโดยรอบ เรือนลักษณะนี้จึงเน้นช่องเปิด มีทั้งช่องเปิดภายนอก (ประตู หน้าต่าง) และภายในอาคาร (ประตู ช่องลม) จำนวนมากและมีขนาดใหญ่ เพื่อให้ลมสามารถพัดเข้าสู่ภายในอาคารและสามารถไหลเวียนผ่านไปยังห้องต่างๆ ได้อย่างทั่วถึง ซึ่งช่วยลดปริมาณอากาศร้อนที่สะสมอยู่ภายในอาคารเนื่องจากภูมิอากาศในแถบนี้ร้อนมากหากเทียบกับสภาพอากาศในยุโรป ที่ต้องสร้างอาคารปิดทึบเพื่อป้องกันอากาศหนาวเย็นจากภายนอกเข้าสู่ตัวอาคาร ส่วนผนังนั้นก่อด้วยอิฐฉาบปูนหนาประมาณ ๖๐-๘๐ ซม. ซึ่งสามารถช่วยลดปริมาณการถ่ายเทความร้อนจากภายนอกที่ผ่านผนังเข้าสู่อาคารได้ ทั้งยังช่วยรับน้ำหนักอาคารส่วนบนอีกด้วย ภายในบ้านมีการใช้เตาผิง เนื่องจากในช่วงฤดูหนาวของภาคเหนือในสมัยก่อนมีอากาศหนาวเย็น

บรรณานุกรม

ฐาปนีย์ เครือระยา. (2554). เรือนล้านนากับวิถีชีวิต. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ฐาปนีย์ เครือระยา. (2558). เรือนพื้นถิ่นล้านนา. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ฐาปนีย์ เครือระยา. (2565). เรือนโบราณล้านนาในกลุ่มน้ำปิงพิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สามารถ สิริเวชพันธุ์. (2537). เรือนชนบท. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุภาพร นาคบัลลังก์. (2549). พิพิธภัณฑ์เรือนโบราณล้านนา. สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.